

աշակերտի բերանը դնել: Հապա պ. Սկզբ մեր յառաջարանի ՄԻ կերպում չը տեսանէ, չը կարդաց այս խօսքերը: Եմանաւանդ չը պէտք է մոռանալ այն հանգամանքը, որ մանուկներին միշտ ծամած պատուով սպասել տալով՝ մենք մեռցնում ենք նրանց մէջ զիստակցաբար զարգանալու միջոցները: Թող չը տալով որ նրանք ինքնուրոյնաբար, իրանց սեպհական ոյժերով ձեռք բերեն ամեն բանը:

II) Պ. Սկզբ մեզ հասկացնում է, որ նկարագրական յօդուածները, մշակման նիւթ լինելուց յետոյ կրկին անգամ կարդալով իւրացնելու համար են: Ծնորհակալ ենք: Բայց Թող ներքին մեզ պարտնէր, որ այդպիսին թերից շատերը, որ մանուկները զբուրցատուութեամբ, դաստիարակից դուրս ինչպէս մենք ասել ենք, ըմբռնում ու իւրացնում են, ոչ միայն իբրեւ լրացուցիչ միջոց մի նոր օգուտ տալու չին ծառայում, այլ յաճախ նաեւ պատճառ են դառնում մանուկներին իրանց սեպհական ոյժերին նշանակութիւնը մոռցնել տալուն և մի յայտնի աստիճան նրանց ստուգել են շինում՝ զբքի խօսքերին և աւելի անմիտ թուեցաւ, քան թէ մտածող էակ դարձնում: Այլ ինչպիսի է, եթէ նկարագրական հատուածը նկարագրելի լինելով հանդերձ, մի առանձին հարցաթիւթիւն է յարուցանում մանկան մէջ և նրան կամայ ակամայ աշխատել ու մտածել է ստիպում:

Միք առհասարակ նկարագրական յօդուածներին անմասն չէլի ու անօգուտ անտախտներն ենք տուել: Միթէ դրանից եզրակացվում է, որ

ինչպէս պ. յօդուածագիրն ասում է, վտանգաւոր էլ են: Գեղեցիկ տրամաբանութիւն: Բայց մենք այդպէս զիւրիկն կրպով չենք վստահանայ վնասակար ու վտանգաւոր բաները զօրածնել: Եւ միթէ ինչոր անօգուտ է, վտանգաւոր է: Ամենին ոչ: Օրինակ. պ. Սկզբ իւր ցանկացած նպատակին հասնելու համար զօրծ գրած միջոցները անօգուտ են: Բայց միթէ վըտանգաւոր են: Ոչ երբէք:

III) Մեր գրքի ուղղագրական վարժութիւնները ոչ թէ ուղղագրութիւն ուսուցանելու եղանակներն են ամփոփում իրանց մէջ, այլ պարզ փորձեր են՝ իմանալու համար թէ մանուկները մինչև որ աստիճան արդէն ձեռք բերածը, սովորածը իւրացրել են: Դրանք մի-մի ինչպիսի (3a, 3a-a) են միայն: Իսկ ինչպիսի աստիճանով է արդէն ստացած ու իւրացրած նիւթի ըմբռնողութեան չափը որոշելու համար, որ մեր կարծիքով, նպատակին հասնելու ամեն նախաձեռնապարհ է: Չը պէտք է մոռանալ, որ այդ խնդիրները մեր գրքի մէջ ոչ թէ անարդիւն ցրտած են այս ու այնտեղ, կամ կուտանկուած առանց մի որոշ համարադրութեան, այլ միշտ հիմնուած են արդէն աստիճան առանցում օրէնքների վերայ: Իսկ դա արդէն պարզ սահմանում է մանուկներին անելիքը այդ վարժութեանց վերաբերութեամբ:

Գարձեալ մի հանգամանք: Մեղանում մեր գարդիսների մէջ առհասարակ չէ տարածուած այն միտքը, որ գիտութիւնը պէտք է սո-

վորել գիտութիւն սովորելու համար, այլ ընդհանրապէս սովորում են ձեռք համար սովորում են, որովհետեւ մարդիկ պահանջում են, որ սովորեն: Այսինքն թերութիւն է, որի բարձման համար ամեն միջոց պէտք է զօրծ գնել: Տարով աշակերտին դիտմամբ սխալ գրութեւս, մեր կարծիքով, միւս կողմից մենք նրան սովորեցնում ենք մտածել իւր մտաւոր ոյժերը կենդանացնել մի հանգամանքի վերայ և ստանալիքը գնեցողական հայեացք ձգելով ձեռք բերել:

Արդարեւ, անդադար ուղիղ տեսնելով բաւական վարժութիւն է մանկան աչքը: Բայց լոկ աչքի վարժեցնելը բաւական չէ, և այդ մինչ անգամ երեւում է այն հանգամանքից, որ յաճախ աշակերտը իւր գրած բառի մէջ տառեր է բաց թողնում կամ աւելացնում էլ չենք ասում, որ իւր գրութեւս մէջ ամբողջ բառեր էլ է թողնում... և... չէ նկատում: Ահա այդ պատճառով իւր սովորած ուղղագրական կանոնից մենք մի թիւթի վարժութիւն ենք տալիս նրան և նա ստիպուած է լինում իւրաքանչիւր բառը քննելով անցնել և ուղղել: Իսկ ամեն մի քայլը քննելով, մտածելով դնելով հասկանալի է թէ ապագայի համար, կենքի համար, ինչ մեծ խորհուրդ ունի թաքցրած իւր մէջ:

Մի բան միայն, որ մեր կողմից մուտքագրեան է տրուած, այդ այն է, որ աշակերտին ուղղելու տուած բառերը նախադասութեան միւս բառերից որոշելու և երկխոյս ուշադրութիւնը միայն նրա վերայ կենտ-

րոնացնելու համար հետաքրքիր տառերով չեն շարուել:

Մեր պ. յօդուածագիրն ուղղութեան մասին արած տղայական սրբախօսութեան զուարճութիւնը թողնելով որ ինքը վայելէ, պէտք է աւելացնել, որ ուղղագրական, գուցէ տառաւորաւոր և պարունակաւոր 16 վարժութիւնները ընդ աւելում 170 սող կամ մօտ 6 երես են բռնում մեր գրքի մէջ, այսինքն գրքի ոչ թէ համար և մի և մի կողմից և մասնաւոր ինչն է ասում: Այլ համար և միտք ու նուաճութիւն (1/7) մասն են կաղմում: Թող հաշուի ամեն ցանկացող:

Վերջապէս մենք երբ ենք ասել, որ ուղղագրութիւն սովորելը աչքի վարժութեամբ չէ ձեռք բերվում: Հապա ինչ ենք ասել մեր յատարանի IV երեսում, ամենուր միշտ աչքի առջև ունենալով այդ բառերը՝ հետզհետեւ կը վարժուի նրանց պատկերը իւր յիշողութեան մէջ տըպաւորելով:

IV) Ծառ լաւ և ուրախալի կը լինէր, եթէ յիշատի ինչպէս մեր պ. յօդուածագիրն է ասում՝ «ոյ, օյ, յոյ, է, է, է, է, է» տառերի զլխաւոր ուղղագրական կանոնները մանուկները արդէն առաջին տարուայ մէջ սովորած լինեն, որի պատճառով և նա երկրորդ տարին զոցանով զբաղուել արդէն գիտացածը խառնելու խառնշորտել և աւելորդ զլխացաւանք է համարում:

Բայց, որ այնպէս չէ... Որ հարկը բաւար կենդանի օրինակներ կարող են

ապացուցանել որ առաջին տարուայ երկրորդ տարուայ դեռ չը գիտէ և չէ կարող գիտնալ: Ար շատ անգամ ոչ միայն առաջին, այլ և երկրորդ տարուայ աշակերտներն էլ մոռում են տարակուսած այդ տառերին հանդիպելիս թէ կուզ հնչական մեթոդով լինեն սովորած...:

Վերջապէս միթէ ամեն տեղ էլ առաջին տարուայ աշակերտները նոյն աստիճանին են նախապատրաստուած, նոյն զուգահեռական դժի վերայ են կանգնած...:

Մեր խօսքերը շատ չ'երկարացնելու համար՝ այսքանը բաւական ենք համարում այս անգամ, մանաւանդ ի նկատի ունենալով այն անյաջող հանգամանքը, որ լրագրական նկարագրական յօդուածը յաճախ պատճառ է դառնում խօսքի լայն ու ազատ հոսանքներին:

Յ. Նազարեանց.

Կ. Պ Օ Լ Ի Ս
26 յունիսի.

(Թղթակցութիւն ԳՄԵԿՈ Հայաստանի Լրագրի)

Ահա՛ վեց շարաթ է, որ Ս. Պատրիարք հայրը իւր պաշտօնին մէջ վարժապետութեամբ է, բայց ոչ իւր առաջնը և ոչ իւր գործերը ըստ առաջնայն լրագրաց անխոհեմ ընթացիկ համեմատ իւրանց սիւնակները շարաքաբ զարգարելու չեն ծառայել: Ով որ Ներսէսի ժիր բնաւորութիւնը և գործունեայ անձնուրութիւնը կը ձանաչէ, նա չը կրնար տարակուսիլ, որ ներկայ ժամանակը

Ֆ Է Լ Ի Է Տ Օ Ն

Մեր գործիչներին մեծ մասը հաւերի բնաւորութիւն ունին, ձու գնող զրգրաւոր հաւ են ներկայացնում: Այստեղ միտք եկաւ Պարսից առածը թէ՛ զօրք երկու գրօշանոց ձու է դնում և անգին աղմուկ է հանում, թէ՛ այն աշխարհ լոյր ու խաղիւր իմ քաջութիւնս ու իմ մեծագործութիւնս, որ ասա ձու եմ գրել, որ երկու գրօշի ունի արժողութիւն, իսկ սողալը (մարդատիրի գաղտնիքը) շատ ընտիր թանկագին մարդարիւններ է տալիս, բայց ծպտուն էլ չէ հանում:

Այս առածը յիշեցնում է մեր ներկայ գործիչներին շատերին, և այն այնպիսին է, որոնք երկու գրօշի գործ չ'արած տալին ու վրայ են անում աշխարհ-արարած, նրանց զրչի տակից զուրս է գալիս ամեն մարդ գատապարտած, ամեն մարդ քննադատած ու ոչնչացած, հենց միայն իրանք են ընչացած—թէ և իսկապէս ոչինչ են արած:

Ահա քեզ մի քանի պատկերներ, որոնք կարող են համարվել մեր գործիչների տիպեր:

Երեսակային քեզ, ընթերցող, մի առեարական, որ մէկի մօտ տուք նի աշակերտութեամբ և հազար ու մի ծառայութեամբ, անուղիղ վարկեցողութեամբ, թէզուզ գողութեամբ, մի զիրք ստացաւ, այսինքն փոքր հարստացաւ, Աստուած վայելումն ապ, կրկնապատկերն ու հարստացալիկը ապ, իմ մէջ մի նախանձ չը կայ, միայն այն կուզեմ, որ այդպիսին էլ իւր

չափի մէջ մնայ, նրանից դուրս չը գայ: Բայց տեւ, որ մեր մէջ այդ այդպէս չէ լինում, նա այս կամ այն ընկերութեան անդամ է գրվում և դրա մասը 5 կամ 10 սուրբի է վճարում, չէնիկնայ, թող սխալ միթիւրով ու ուրախանայ և դրանով թող բաւականանայ: Գծադրաբար խնդիրներ հակառակին է ցուցանում և մեր առեարականին իւր սահմանից հանում, նա արդէն աղիկ բարերար դառնում և ոչինչ իբրեւ հասարակութեան անդամ իւր պարտուց մի մասը ճանաչող համարվում—իբրեւ աղիկ բարերար, նա աղիկ մէջ գործողների գատուութիւն, հաշիւներ պահանջող է, ուրիշներին քննող է, նրա արշաւանքը անդակաւ է, թէ թաքստահան գործերի վերայ, թէ ուսումնասիրների վերայ, թէ գրականութեան վերայ, թէ գող չ'այդ առեարականին վերաբերութեամբ նայեալ հասկացողութիւն ունի և գիտութիւն, որքան նա ունէր, երբ նրա արհեստն էր պահպանել իւր տիրու խառնութեամբ մարքութիւն, նրա մէջ տարբերութիւնն այն է, որ այժմ ունի հարստութիւն, որ նրա կարծիքով տալիս է նրան իրաւունք և գիտութիւն, Հապա այսպիսի անձանց վարմունքը նաեւ ու թիւն չէ, ինքնահաստատութիւն չէ, երկու գրօշանոց ձու դնել ու անգին աղմուկ հանել չէ:

Առ քեզ օրինակ և մի ուսեալ երկատարող գործի մէջ դեռ ևս համբալ, անփութ խում էակ, բայց վայ մեղ եթէ նա կաղմող մի չնչին ձեռնարկ կամ ընտրեց ուսուցչութեան վիճակ, նա է՝ արդէն մանկավարժ միակ, ամեն

քեզ ոչք գործել են նրանից առաջ ոչինչ են և տգետ նրա առաջ, թէ և ինքն իւր ստանձնած պաշտօնում կրկնայի քայլերով է դեռ գնում առաջ, նա փառսող, քննող է ամենի, միայն ուշք չը դարձնող իւր գործի ու արածի, նոր թուող թախանի է նման, որ տաքը քայլ իւր բնից թուելով կարծում է թէ ծով է անցել անգուստան, ոչ արծուի թուել է աչքին բան երեւում և ոչ իւր ոչնչութիւնը իրան ներկայանում—միթէ այսպիսի գրութիւնը հաւաքաբերի աղաղակ բառնալ ու ուրիշ մարդարիւնները արհամարհել չէ:

Նայել, ընթերցող, նախանցներում քեզան կան այսպիսի զրգրան հաւեր, որոնք գնում են գրօշանոց ձուեր և հանում են հաղարներին աղաղակներ—մէկը մի այլուրեքի սովորած ուսուցչի հաղարած, էլ բան չէ մնացել որ չը լինի արած, ամենանց թախանած, շատերին խառած, այսօր աղաղակը ձեռացած, վաղը ձեռքը ընկածը յախշաւած կամ տակով արած—և ինչ ես կարծում այդ թախանալանը, այդ ողորմելի ուրաւականը, հանդէս գալիս իբրեւ դատաւոր, խիտ քննիչ ուրիշ գործերի, ուշք չէ դարձնում իւր ներկայի և անցեալի, որ ամեն կողմանէ է մեղադրելի: Տեսնես հաւաքած իւր զլխին իւր նախանցներն և կամ իրանից էլ շատ ստորներին, իւր մարքում ներկայացուցիչ է ժողովրդին և պաշտպան նրա շահերին—լրագրիւնների ու օրագրիւնների ուղղութիւնն է չափում և գատապիտում, որից ինքը զուրկ է գտնվում, գիտութիւն ծախում նրա հոտ չ'առած,

ուրիշի բարոյականութիւն քննում, ինքն բոլորովին անբարոյականացած, ինքը ստուգ իւր ստոր շահերի, ծառայից ծառայ իւր խառնութեամբ, աղաղակութիւն է պաշտպանում ուրիշներին, զաղաղաբ ու սկզբունք, պրկնիկ ու աղնութեան արիւր լրագրում—մինչդեռ ոչ մէկը զբաղեցր նրա մէջ չէ երեւում, քանի որ չ'ունի ոչ կրթութիւն և ոչ ուսում, իսկ առանց սրանց նրանք չեն ձեռք բերվում—և անապաղալիս յանուն գաղաղակի մի լրագրի զլխին աւտողափէ է կատարում, միւս տեղում միւսին քննութեամբ է դատաւորում—խնդրելիս ծիծաղեցնում, յիմարներին հիացնում, և սրանց բաղմութեամբ ինքն ուրախանում ու զբաղ գրօշանոց ձու ոսկի է երեսակալում:

Ո՞րքան են մեր մէջ այսպիսի հերոսներ—խնկալէս գիտութեան միմասնը: Միթէ այսպիսեաց գործը հաւութիւն չէ, գրօշանոց ձու դնելով, հաղարների աղաղակ բառնալ չէ:

Ահա այս հաւութեան արտն է, որ արագ քայլերով տարածվում է, հայ հատարակութիւնը թունաւորում է, աղնի սրանք նաեւ ու համ տանում է, պարտաճանաչութիւն մոռացնում, մեծ ու պղտիկ, դիտուն ու աղէտ չէ դա՛նաղանում, չափ ու աստիճան ոչնչացնում—լեզուազարութիւն, յանգցնութիւն ու լրբութիւն թաղաւորեցնում: Եւ այսպիսի փեսասկար տխուր տարածման և նրա սուսած վնասներին անասանման նպատակով է հենց ներկայ մասում, չէ հասկանում, որ գրանով ին

քեզ է մնում ամուլը, որովհետեւ ոյժերը պատուական, անձնիք ուսումնական ու գիտական չեն մանում աստղազն գրական, մնում են անգործ նստած իրանց տան, որպէսզի մնան առանց անուանարկութեան ու չը դառնան արդարացի և տղենների քննութեան առարկան:

Եւ այս ցան ու արտը համարվում է գրօշակ բանալ պատուութեան, ասպաղղ տալ գիտութեան, և ոչ թէ նըպատակ լրբութեան ու արդիութեան: Մեր մէջ է միայն, որ սովորութեամբ գիտութիւն է չափվում և անբարոյականութեամբ վաղը ու բարք դնահատվում, լաւ է, որ դեռ հայ ժողովուրդը բոլորովին չէ յուսահատվում:

Այս անհախառնութիւնն ամեն տեղ է տարածվում, որ ներքեւ դրած ֆէլիէ-ստեփեց էլ է երեւում, որ և բողոքն պատուական, նոյնպէս են թախարկում է արդ ցաւին ծիրական:

Քաջքի:

ԳԱԽԱՌԱՎԱՆ ՖԷԼԻԷՏՕՆ.

Ընթերցող— Ծնորհիւ ինձ տուած օմեծ իրաւունքիս ևս կարող եմ առանց որեւէ արգելքի, մանել բոլոր չըջանալի հասարակական կեանքի, դանուիլ աղգային ընկերութիւններին, խորհրդներում զգար ու բարի, բազմաուսակ վարչութիւններին, ներկայ լինիլ զարուստիս նիտուիկ, տեսնել անյիշատար, ստեղծական աշխարհ և բազմազանքար ողիք անարգար, քննել նիւթական օր-

անտարբերութեան թուական մը լի-
նի նորա համար և ստուգիւ իւր ա-
ռաջին յայտարարութեան հաւատա-
րիմ ֆինաւ անկեղծ փափազը ու-
նեցող պատրիարք մը «ազգային»
ն եւ իւր վերակազմութեան աւելի
ծանր խնդիր մը չէր կրնար իրեն աշ-
խատութեան ատարակց ընտրած լի-
նել:

Արքեպիսկոպոս թեմա-
պահովանին թէ՛ վաղուան գումա-
րակիւք խոսն ժողովոյ մէջ, որոյ
պիտի նախագահէ անձամբ Ս. Պատ-
րիարք հայրը, քահանայից և քա-
հանայացուաց համար պատրաստել
կրթութեան ծրագրի խնդիրը պիտի
քննուի:

Ազգային ուսումնական խորհուրդն
ալ պարագայ չը կրնար և մինչև ցարդ
վեց նիստ ըրած է, որոյ երկուքը
գծարկաբար Ազգականի զոհած է:
Սակայն ցաւալի է տեսնել որ ուսում-
նական խորհուրդը զբաղման անձ-
կութեան հետեւեղով իւր բարձր
հեղինակութիւնը չը կրնար ի գործ
դնել և խորհուրդատուի ձեւ մը առ-
նելով՝ կրաւորական պաշտօն մը մի-
այն կը վարէ. այսպէս երբ Պայադի-
տի առաջնորդը անգլայն ազգային
վարժարանաց ցաւալի վիճակը կը նը-
կարագրէ և նպատակ կը խնդրէ, ու-
սումնական խորհուրդը՝ ասիական ըն-
կերութեան կը դիմէ, որ նպատակ յը-
ղէ:

Երբ կուտինայի առաջնորդը տեղ-
ւոյն ազգայնաց և ազգային վարժա-
րանաց կարօտ և յետագայ վիճակը
նկարագրելով՝ պատրիարքարանի զը-
թութիւնը և ուսումնական խորհուր-
դը:

Գլխաւոր տեղեկութիւնը կը հայցէ, այս
վերջինը հարկադրեալ է գրելու թէ՛
կեղծութիւն սեւ, օգնութիւն մը չը կրնար
ընել թէ՛ պէտք է որ տեղացիք մի-
անան և ամեն ջանք ի գործ դնեն
զարգը բարեկարգելու և ուսումնա-
կան ժողովոյ տեղեկագիր մը գրելու
լու:

Այս ձեւով ուսումնական խորհուր-
դէն սպասուած արդիւնքը կարիստհ-
մանափակ գործով գաւառաց համար
ամենէն աւելի մայրաքաղաքին հա-
մար զգալի պիտի ըլլայ և արդէն
մասնաւոր շրջաբերական մը պատ-
րաստած և բոլոր ազգային վարժա-
րանաց տեսչութեանց զրկած է ա-
շակերտաց թուոյն, ուսմանց ծրագ-
րոյն, վարժապետաց թուոյն և կա-
րգութեանը, աշակերտաց յաւաքա-
ղիմութեանը, աշակերտաց թոշակաց,
զարգոյն եկամտից վրայ հանդերձ
մանրամասն հարցումներով և այլն:

Արք. ուսումնական խորհուրդը ինք-
նարեւարար այսպիսի գործով մը կ'ը-
բաղէր, Բ. Կոնէն անմիջապէս պաշ-
տօնագիր մ'իւկաւ յազգային պատ-
րիարքարան, որ ազգային վարժարա-
նաց թուոյն, նոյա հիմնադրին, դա-
սաստաց և դասագրոց վրայ ման-
րամասն տեղեկութիւն կ'ուղէր:

Քաղաքական ժողովը օյն փա-
փուկ խնդիրը ինկատի առնելով և
արդէն նմանօրինակ աշխատութիւն
մը ուսումնական խորհուրդը յանձ-
նուած լինելով՝ որոշուեցաւ անմի-
ջապէս գրաւոր պատասխան մ'ու-
ղարկել, որ երբ ուսումնական խոր-
հուրդը իւր աշխատութիւնը աւար-
տէ, նորա արդիւնքը անմիջապէս պի-
տի ծանուցուի Բ. Կրան:

Գլխաւոր տեղեկութիւնը կը հայցէ, այս
ներով չէ, որ կ'ըզպիւր ալ ազգա-
յին ներքին վիճակագրութիւնն ալ
իւր քննութեան աւարկայ ըրած է
և անցեալներս երկրորդ պաշտօնագիր
մը ուղարկեց ի պատրիարքարան ծա-
նուցանելով, որ ամսական թիւանց,
վաճառմանն և ծննդոց խոստացու-
ած վիճակագրական ցուցակները կա-
նոնադրապէս ամեն ամիս չեն դը-
կուած պատրիարքարանէն ի Բ. Կու-
նէն, քաղաքական ժողովն անմիջա-
պէս երկրորդ հրամանագիր մ'ուղար-
կեց մայրաքաղաքին բոլոր վարժա-
կան խորհուրդոց, որ պահանջուած տեղե-
կութիւնները փութան ամեն ամիս
կանոնադրապէս ուղարկել և այս
նպատակի համար որոշուեցաւ յա-
տուկ գրագիր մը և տուած մը ու-
նենալ ի պատրիարքարան, որ եթէ
ոչ գաւառացի զէմ Կ. Պայադ հայոց
մանրամասն վիճակագիր պիտի պատ-
րաստէ ամեն ամիս:

Սօսին.

Բ Ա Վ Ո Ի

Պ. խաչատուր Արիւնեանցը իւր որ-
շուած Յարութիւնի մահուան պատ-
ճառով հրաւիրեց տեղիս արժ. գոր-
ծակալ Խորեն քահանայ Քրիստի-
անցին իւր տուն, ուր նրա խոր-
հրդակցութեամբ և իւր մի քանի
բարեկամներ ինքիպէս թեմա-
նախնայնաւոր անձինք ծրարեցին բաժա-
նեց 200 ուրիշ քաղաքի ամենա-
կարօտ աղքատներին, այսինքն այն-
պիսիներին, որոնք ամառու են մե-
րալ, իսկ գործել ևս չեն կարողա-

նում: Բայց ի դրանից խոստացաւ և
սուրբ ԼԵՍԻԱՆԻ ձեմարանի օգտին
իւր հոնդուցեալ որդու վերջինիւ
Յարութիւնի յիշատակին 10 ուր-
լի «Վեղուխ» խմբագրութեան, որ իւր
անօրէնութեամբ ուղարկէ 1883 թ.
տարեկան «Վեղուխ» մի աղքատ ու-
սումնարանի համար:
Յանկանում ենք, որ շատերը այդ
բարի օրինակից օգուտ քաղենին:
Բայց ցաւք որտի պիտի տեսնուի,
որ մեղանում Բագուի մէջ 1882
թուականից սկսած մի բարեգործա-
կան աղքատախնայ ընկերութիւն
կար, որ թոյլ չէր տալիս քաղաքի
փողոցներում հայ աղքատներին շը-
ջել, կամ գոնէ ի դռան մանգալ-
նոյնպէս եկեղեցիներին դռանը, ուր
այժմ այնքան բազմութեամբ են հա-
ւարվում, որ ճանապարհ չեն տալիս
ժամերներին դնալու: Յիշեալ ըն-
կերութիւնը աղքատներին լաւ ձա-
նաչեւաց և ստուգելուց յետոյ օգ-
նում էր թէ՛ դրամով և թէ՛ բարո-
յապէս ամենակարօտ օտարականին
ճանապարհածախս տալով ճանապար-
հում էր իւր հայրենիք. անօրնա-
կան և տնայալուստ աղքատ հիւան-
դին զեղ ու դարման հոգալով պահ-
պանում էր հիւանդանոցում, ան-
տէր ննջեցեալներին թաղման համար
նոյնպէս հոգում էր: Իսկ ամենեւին
անտէր, անպաշտպան, գործելու ըն-
դունակութիւնից զուրկ աղքատներին
էլ ամառական մի որոշ տուրք տալով
սովամահ լինելուց պաշտում էր:
Բայց չը գիտեմք ինչ բարի կամ
չար նախաձեռնութեամբ մեղքեց
այդ կենդանի գործը, զազաղի մէջ

դրեց այդ դժուարութեամբ և քրո-
տիւնքով գոյացրած ընկերութիւնը, ու-
րով շատ աղքատ արտասուներ
էին սրբիւմ, որով ուրախանում էին
թէ՛ օտարական և թէ՛ ընկի աղ-
քատներ:

Սիրելի էր տեսնել զոնէ զատկին
և ծննդեան տօներին մի պատառ հա-
ցի և մի կտոր ձկնի համար փող
ստացող աղքատների բերանից դուրս
թափու աղօթք և օրհնութիւնը թէ
գէպի Աստուած և թէ՛ գէպի իրանց
ողորմութեան ձեռք կարկառու ան-
ձինքը: Իսկ այժմ շարունակ երկու
տարի վերջինիւ հակապատկերն
էնք տեսնում: Պատուաւոր հանդեր-
ձով սոված փորով աղքատը զայիս
է իւր սովորական ողորմութեան տե-
ղը և այնտեղից դառն արտասուքով
անէճք միմիջաբով գանգաւում դէ-
պի իւր անմեղութիւնը պատապարան:
Այդ յանցանքին պարտական են

«Մարգար» ընկերութեան» խորհրդի
անդամները (եթէ ոչ ամենեւեմ,
զոնէ ոմանք) որ ըն. կանոնի գ-գլ.
33 և 37 յօդ. հակառակ են վար-
վում: Կրտսեղի ոմանք տեսնելով մի
անջատ և անկախ ընկերութիւն, որ
փառք ու պատիւ է վայելում իւր
աղքատաւոր գործունէութեամբ,
նախանձեցան և սկսեցին խտրել այդ
փղերի ողորմութեան աղբիւրը մի
կիսաշարժ լծակի մէջ, վերջապէս բո-
ւորովն ենթարկել ընկ. խորհրդին,
յիշել նրա անկախութիւնը միևնոյն
ժամանակ շրջափել և նրա վայելած
պատիւը: Մենք ուրախ կը լինենք
եթէ յաջողվէր, բայց չը յաջողե-
ցաւ. պատճառ ընկ. խորհուրդը չ'ու-

ղիք բնութեան, որոց զեղծումներ չ'ու-
նեն չափ սահման, մասնել ընտանեկան
ուրիշի համար փախկած չըլան, ծառուց
լաւ անդրել ժամանակակից կոյէտկա-
նեք, զոնել ու տեսնել ինչպէս ջէնջիլ
ու պատառ, աղանի ու աղաւ աղցե-
լով միմեանց հետ, մէկն յաղթանակ
առաւ, մուտք գործել բոլոր, հոգեւոր
ու մարմնաւոր, անուանուած անեք,
տեսնել կամակար ասի խորհրդներ,
անխիղճ, անարդար, սե թղթակցներ,
թոյլ ու չափաւոր, անպէտք տէրեք-
ներ, աղէտ վնասակար, անուս աղա-
ներ և դրանց վրայ զազալար կազմել,
ուսանող տարրի քէֆը իմանալ ու նրա
լուսնեանը հաշիւը ստանալ. միառնի
քննել ան մեծ խառնութիւնը, որ
իւրաքանչիւ են շատ ընկերութիւնը և
բանկաների անխիղ զեղծումներ, մի
լուսնեանը երեսն հանել, նախազգեսների
կոշա կոպիտ վարժանք, նոյա վնասա-
կար սխալ սկզբունք, խիտ քննադա-
տել հրապարակ հանել, անարժանքներն
ի գուրս հրաւիրել. մի խօսքով ընթեր-
ցող, փրաւունքը է իշխող և ինչպէս մեծ
հրամանատար, բոլոր գոնեք բաց են
ինձ համար. իսկ ես ի նշան անաչա-
ռութեան, երկրում եմ իրաւամբ ան-
ոսահման, չը գիտեմ երբեք ընդէմ հա-
մադման, չը լինել անխիղճ շատերի նը-
ման, այլ ամեն քայլում զոգոչ ու զոգոն,
վարել այս արդար ու դժուար պայտօն,
մարակել անխնայ այն թերութիւններ,
որը ունենում են վատ հետեւանքներ,
վիշել անուաններն ան գործողներին, ո-
րանք սովոր են միշտ զեղծումներին.
մերկացնել ուղղութիւնը թիւր ու հա-
կառակ. ծածկուած միաբան թանձր
քօղի տակ. բայց պէտք է տեսն, հեշտ

չէ ախ առած. այդքան խնդիրներ, մէկ
միմեան լուծել... գործք չեն անշան, մի
մարդու միայն բան, ուստի ընտանեկ
ինձ մի օգնական, կարեւոր գէպքում,
հանել օգնութեան. նրան տեսելի ես
սաստիկ պատուէր, զոնել միշտ բարի
ու վառթար կէտեր. արդար անաչառ-
վարել իւր գործը, ինչպէս ասում էր
հանգուցեալ փորձք հետեւել յայտնի
մեծ վարդապետութեան, չ'գնալ ընդդէմ
փրօնի խառնութեան չ'գրել ոչինչ որա
հակառակ, ինչպէս ասում էր քաղաք-
խառն Վալաք հետեւել նա և Վեղուխ
ուղղութեան, ազգի, կրօնի լինել միշտ
պաշտպան, այսպէս ուրեմն թէ՛ իմ օգ-
նական, գնալ հակառակ պարտուց ար-
բաղան, և չ'կատարէ այս բոլոր հրա-
ման, պատրաստ է նրան, անարդ կա-
խաղան. իսկ ինձ թողնելով այլ կարգ
ու կանոն մանուկում իմ քաղցր պաշ-
տօն:

Եւստով Բագուում, այդ բերրի երկ-
րում, անպատեղի պաշար շատ կան
ինձ համար, ուղղում եմ այնտեղ ես
հաստատ քայլեր, վրէն գնելով իմ բո-
ւոր յոյսեր:

Արդարեւ նիւթեր, զգուցիկ զէպեր,
կան շատ հաղարներ. բայց հետեւութիւն
պէտք է, որ նրանց անուէր. ուստի այս
նուագ, է իմ նպատակ. անցնել արագ
— իսկ միւս անգամ, որ չեմ լինել
խառն, քննելու բաներ ես ձեզ շատ կը
տամ. այժմ բաւականացէք, այդքանը
միայն լսեցէք:

Տներ գեղեցիկ արտաքուստ փայլուն,
տնի արդարեւ հաշակուած Բագուն, հո-
յախաղ չէպեր, ցնխատ փողոցներ, ա-
մեն մի քայլում պէրճ մազադիներ,
փառաւոր կառքեր, տան ճոխ կարգ

ապրեր—կը ինչեղենն ձեզ մաքարա-
ղաքներ... բայց ներքին գործեր, ան-
թիւ ֆիդուսներ լի բազմալ խորհուր-
կուհեան պատուիր. Դատ օտ անցեալ.
Լուծ, դեռ տաս տարի չը կայ, Բագ-
ուոյն գրութեանը, էի ես վրայ. քննած
էր Բագուն շատ հանգիստ քնով, նրա
զիմացը հանդարտ էր և ծով. նախապե-
տական պաղպ սկզբունքով, գնում էր
գործը կրիայի քայլով. բայց կարճ մի-
ջոյնում ամեն բան փոխուց, նախկա-
նուէր աշխարհ զրոյնց. նրա օգուտը
ամեն տեղ լալից, ափերիստներին ի
ներս հրաւիրեց: Եւստ շատ կողմից
շատ աղղութիւններ, կաղմեցին զօրեղ
մեծ ընկերութիւններ. առին իրենց
ձեռք այդ առատ բերքեր. տեղացիք
միայն, բացին բերաններ. տեղական
տարրից, հայը՝ շլացած, նորահաւ-
նուէր էր յափշտակված, բայց ինչօր
թուրքը, նայում էր չուրջը և այս
պատճառաւ առաջինը դառաւ, նա ա-
պահովված, այժմ հանգիստ նստած,
զբաղու վրայ անում է կապիւմ:

Բագուայ հաշակուած անուն փառա-
ւոր, գրաւեց և շատ փայլուն հանձա-
րներ. զգնում չուտ անեմ գրադման լը-
նեմ թէ չէ կ'իմանայ էլ կ'օգտի չի
տայ՝ այս երգ կրկնելով արագ քայլե-
րով յաճախեց հանգիստ նա իւր հուճեք,
կապեց իւր փունջը, թաւա սլացաւ
աներեւութացաւ և աստղադիւր ար-
շին թողաւ. նրան հետեւց պ. Սաֆրա-
ղեան կաղմելով մի խումբ ան-
մէն հաշակեան, ինչպէս հեռաւան
գործունէիւ և միւր, քչեց իւր խումբը
Աւետեց երկր... քնած չէր նոյնպէս
և գոն-Աւետեան, նա մի բողբոս թու-
ղեց Արտաքստի թաւա ու հասաւ Բա-

գու պատուական. կպաւ փէշիցը խեղճ
Սաֆրաղեանի, որ ստացածը միառին
բաժնի և այսպիսով թեմա-
րը ստացաւ գիւրաւ ղաղղէնի զերը...
Թողանք որոգանց աղղուրաց ղաղղէն,
տարաւ Աւետեան ամենի գահէն, իսկ
նոր Դուշանիկ օրիորդ Աւա, ստացաւ
արժանի պատկ մի դալիւնայ. նրա լացը
ու հեծկտոցը, բացեց բազուկոց սրտի
խոր խոցը, այս պատճառաւ և սիրելի
Աւետեան, ստացաւ անուն զիմով մի լաւ
կանա... միութիւն երկու ար ա ի ս ա-
ն եր ի մէջ, ինչպէս յայտնի է երկար
չը տեսել, Սը գիտեմ ինչից և երբ պա-
տանց, բայց մի մեծ սե կատու ան-
ցաւ նրանց մէջ... երկու ջոկ խմբեր
այժմ մէկի տեղ, պատրաստուում են
տալ հանգիստը շքեղ... զննար հու-
նար իշուհաւ ասում է Սաֆրաղեան Վ՝
հոնար մանի իշուհաւ ստանում է պա-
տակաւան: Թողնեք Աւետեան, տայ
նրա պատասխան, գնանք մենք մըտ-
նեք, նորեկ օպէրան:

Փիթոյնի էլ, պաղաւ արախտ չէ և-
զել. նա էլ չ'ուղացաւ իր բաժին առ-
նել. զողորմուն ձայնով տիկին Պանի-
նա ներդրածից իշխեց շատերի վրայ.
հայ երկրորդաց, որ չէր լսել ցարդ,
քննելով լաւ տեղ, լուծւ էր անմեղ,
նա չէր հասկանում թէ ինչ են երգում,
բայց ամեն քայլում քրաւաւ էր կան-
չում, իսկ մեր զեղեցիկ, սեռը քաղց-
րիկ, շատ է՛ հաշակուում սրան ինչ
կարծիք. զուգոված զարգարուած, հայտ
հին փքված առաջի կարգում, կը տես-
նես նստած... հարցուր նրանից զինչպէս
է, լաւ է՛ նա զլուծ միայն շարժումներ
կ'անէ... իսկ միւս առաւօտ, ընկերուհու
մօտ, կ'սկսէ պատմել, օպէրան գովել...

այսպէս ուրեմն, զժվար չէ փող տալ
ու ծիծաղելու առարկայ դառնալ:

Բայց նպատակից ես շատ հեռացայ
Կօդֆրուայի ցիրկը կարծես մոռացայ
նա էլ շուտով պիտի լոյս ընկնի, իւր
ֆիդուսներով զբաղանքը զարակի. այն
պատճառաւ էլ ժողովք հաւաքել, վա-
րում է իւր ցիրկ սաստիկ յուսարեկ.
թէ և սա էլ շատ կողմեր ունի, բայց
Կօդֆրուային երբեք չի հասնի...

Միմեան զուգ չէք քաղաքայիններ,
Բագուում շատ ունիք դաք ձեզ ընկեր-
ներ. նայել այս կողմը տես գերմանա-
ցի, չուտ տուր երեսդ է ֆրանսիացի,
աշխակապ Շվեդներ իս լի են փողոց-
ներ. սրանք էլ ձեզ պէս, են խիտ հե-
ռատես. քաղաքէ-քաղաք թափառող,
զրպաններ զարակող... յայտնի առած
լսած կ'ուղիքը ետը գէշը բազում,
անդ և արծուիք ուրեմն եկեք էլ մի
սպասէք. Բագուն է գմակ, դուք նրա
զանակ մտածել պէտք չէ, ձերն է յաղ-
թանակ. իսկ դուք զալաքներ, պան-
դակապետներ (հիւրանոցներ պահողնե-
րին) քերեցէք ստաղով, դարաակ գը-
լուխներ. դիմակահանդէսներ են ձեր
զերերը, իսկ ն օ մ է բ ն եր ձեր ջրի
խէրը... բայց սպասեցէք, արիւն ծծող-
ներ, շուտով կը հասնին ձեզ դառն օ-
րեր, եթէ չիք դիմ գուր ձեզ չափ սահ-
ման կը հասնէ և ձեզ իմ ոտատիկ հը-
բաման:

Նիմազաւարտ հրամանատար:

Բագուն:

նեցաւ այն ընթացքը, այն աղքատ-
տանտիրութիւնը, այն մարդասիրու-
թիւնը, ինչպէս ունէր փոքրիկ գու-
մարով մեծ գործ տեսնող, բարեբա-
րութիւն անող այժմ մեռցրած ըն-
կերութիւնը:

Թող չը մոռանան «Մարդ» ընկ-
հարուստ անդամները իրանց հարըս-
տութիւնը վայելելու ժամանակ, թէ
ո՞րքան դառն է աղքատութիւնը յի-
շեն եթէ մի ժամանակ իրանք ևս
աղքատ եղած են:

Այս ցնդեալ ասիւն էր, որ պ.
կիրիւնները իւր մարդասիրական շնոր-
հը ցոյց տուեց աղքատներին: Աղ-
քատասիրաց բարեգործական ընկե-
րութիւնը սկզբնաւորված ժամանակ
պարտք ընկերութեան և ուսանող դո-
ժող հոգաբարձուներից մինն էր:

..

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հռոմ. — Թրիպոլիում իտալական
հիւպատոսարանին արած անպատուու-
թեան մասին իտալական տուած է ճա-
տուցում, որտեղ կարգադրեց Թրի-
պոլի նահանգապետին ներողութիւն
խնդրելու հիւպատոսից, իսկ մեղադր-
եալները դատաւարուած են բանտար-
կութեան:

— Բուխարէստ. — Պոլսոյ ֆրանկոփ
ոչնչացնելու դէմ Գանուբեան յանձ-
նաժողովի արած բողոքի մասին, Ռու-
սիայի պատրաստութիւն է մի ծանու-
ցադիր, որը պէտք է ապագայանէ, թէ
պոլսոց ֆրանկոփ պահպանել չէ համա-
պատասխանում իւր շահերին:

— Փարիզ. — Journal Officiel պաշ-
տօնական թերթում տպուած է, Նոր
պաշտօնէութիւնը վերջնականապէս
կազմուած է, պաշտօնեայ-նախագահ և
ուսանողութեան — Ֆերրի, տրտաքին
գործերի — Շարմէ-Լափոր, ներքին գոր-
ծերի — Վալդէկ Լուսոս, արտաքաղա-
ստութեան — Ֆելիք, պատերազմի — Տի-
բորէն, ծովային — Բրէն, ելեւթից — Տի-
բար, հասարակական շինութեան — Ռէյ-
նալ, երկրագործութեան — Մէլլին, փոս-
տային և հեռագրիներ — Կոչերի, առև-
տուրի — Գէրիստ:

— Միւնխեն. — Փետրվարի 5-ին կէ-
սօրից յետոյ ժամը 2½-ին Ռիխարդ
Վալդէրի մարմինը հասաւ երկաթու-
ղու կայարանը: Այնտեղ ընդունեցին
նրան, թագաւորի ֆիլդէ-ադմիրալը, որը
դադաղի վերայ մի մեծ դափնեայ
պսակ դրեց: Միւնխենի նկարիչների
ընկերութիւնները վառած ֆախիւնները
ձեռքբերին, Միւնխենի բոլոր երգեցիկ
ընկերութիւններից պատգամաւորու-
թիւնները իրենց դրօշակներով սեով
ծածկած, Վալդէրեան միութիւնը, որի
բոլոր անդամները ձեռքբերին տանում
էին դափնեայ պսակներ: Այս բոլոր
ընկերութիւնները և պատգամաւորու-
թիւնները քայլումէն շարուած դադա-
ղակիր կառքի երկու կողմից, որը կա-
մաց առաջ էր գնում Բէտհովենեան
մարշի տիտու հնչեւներին տակ: Ռի-
խարդ Վալդէրի մարմինը կը տեղափո-
խեն Միւնխենից Բայրութ քաղաքը,
որտեղ և նրան կը թաղեն, ինչպէս որ
նրա բարեկամ և պաշտպան Բաւարի-
այի թագաւորը կը կարգադրէ:

— Գուերլին. — Գաղաքական մեղադր-
եալ Գիւլէկ Կէրքի, որ զուգործեան քա-
ղաքային խորհուրդի անդամ է, շատ
կարեւոր խտտականութիւն արեց իրան:

զական յեղափոխական լիզայի ներքին
կազմակերպութեան վերաբերմամբ: Այդ
լիզայի բոլոր անդամները 250 հոգի են,
նրա տաշնորդները բնակութեան
տեղը Գուերլինում է: Այդ առաջնոր-
դները — Նորս հոգի են: Գրանցից Կէր-
քին — զանազան է, Գիւլէկ Մէլլեւը —
նախագահ, Գրանք երկուսն էլ երդուել
են Ուէլսին, լիզայի հիմնադրին կամ
ինչպէս նրանք անուանուած են՝ եղբայ-
րութեանը: Ուէլսը տուել է Կէրքին
40 ֆունտ ստէրլինգ, որը գլխաւորնե-
րի հրամանով ստացուել է գիւղական
լիզայից, որի քարտուղարը, Բրիւնէնը
միւնխենի ժամանակ քարտուղար էր և
եղբայրութեանը Այդ լիզայի գլխաւոր
նպատակն էր սպանել Ֆրանսէրին (Իր-
լանդական գործերի համար պաշտօնեա-
լին), որի ետեւից հետեւում էին գիշեր և
ցերեկ և չէին կարողացել սպանելու:
Երկրորդ անգամ, որին լիզան մօտ էր
դատաւարուել, և երբեմն իրլանդիայի
փոխարքայ գրաֆ Կուպլը, որի ամուս-
նի մօտ մինչև անգամ վարձուած է և.
դել տուն աւելի լաւ և աւելի հաստատ
սպանութեան յարմար վայրիկանը դրու-
նելու համար, Վիւնուած է սպանել և
Բորկին, որին ճշմարիտ սպանեցին ան-
ցեալ տարի մայիսին (Վիւնիս Պար-
կում, որտեղ զոհ գնաց և լորդ Կէլլին-
դիլը): Կէրքին յայտնեց, որ ինքը առկ
է անատոմիական դասակները, որով
սպանութիւնը գործուել է, և ինքիկազ-
մակերպել է Ֆրանսէրի դէմ սպանու-
թեան փորձը:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Եւրոպայում լրագրի № 31-ում տպուած
է Թիֆլիսում հրատարակվող «Եւրոպա-
նիկներ» խնամող ամսուհով թերթի
խմբագիր պ. Տրեպիկովու մի նամակը,
որը հետեւել է մեր լրագրի Սիմֆերո-
պոլի թղթակցի մի նկատողութեան
առթիւ մի ինչոր Գ. Տ. Գ. Եանցի վար-
մունքի մասին: Պ. Տրեպիկովի այժմ
յայտնում է որ իրան խմբագրութիւնից
տուժակներ է տուած վաճառելու ոչ
Գարիբէլի Տէր-Գարիբէլեանցին, այլ
Իրանը, որտեղ իրանց ձեռքին ունին նոր
պարտից ստացած անդորդողի ներ-
կայ 1883 թուի համար, թող այդ ան-
դորդողները ոչ զարկեն խմբագրութեան
և կ'ստանան «Եւրոպայի» խնամող
թերթի համարները:

Պ. Տրեպիկովու նամակից այս էլ
երևում է որ պ. Տէր-Գարիբէլեանց
յանձն է առել յիշեալ թերթը տարա-
ծել Սիմֆերոպոլում և խաբըրում 2000
տոկոս իրան վարձ վերցնելով, բայց
ժողոված փողերից մինչ օրս խմբագրու-
թեան դեռ ոչինչ չէ հասցրել:

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են. — Այս
օրերս հաստատ աղբիւրից իմացանք,
որ Մոսկվայում հիմնուելի «Բարեգոր-
ծական ընկերութիւնը» չի հիմնուել
հասարակութիւնից բոլորովին անկախ
պատճառներով: Մենք մեր կողմից
կ'առաջարկենք, որ Մոսկվայի հայ հա-
տարակութիւնը, որովհետև և նիւթա-
կանապէս և մտաւորապէս լաւաւորին
հարուստ է, թող բարեհաճի հիմնել
այստեղ «Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործա-
կան ընկերութեան» մի ճիւղը, և, ձեռ-
ձեռի առած, համարաշխութեամբ գոր-
ծեն: Եւ այդ շատ հեշտութեամբ կա-
րելի է անել, եթէ միայն Մոսկվայի
յարդէլի հասարակութիւնը կամենում
է ծառայել այդ մարդասիրական նպա-
տակին և ոչ թէ՛ «այս, մենք էլ կարող
ենք անկախօրէն անել»: Սպասենք և
յուսանք:

..

Նոյն տեղից գրում են. — Յուլիարի
25-ին Մոսկվայ ժամանեց ձեր զերա-
սան Աղամանը, Հասարակութիւնը ան-
տարբեր չէ. անհամբերութեամբ սպա-
սում են ներկայացումներին: Առ այժմ
որոշուած է երեք ներկայացում տալ,
Առաջինը նշանակուած է փետրվարի
1-ին, կը տան «Բաղադրական մահ»:
Պարոնի կենդանագիրը դուրս է գրուած
Avakzo u Daziara երեւի մագաղաննե-
րում ուրիշ երեւի արտիստների շար-
քում:

Կ. Պոլսի «Եւրոպ» թերթը հաղորդում
է, որ հայագի Գ. Շիրինեան «Երկրա-
գործական» նոր տեսակ մեքենայ մը հը-
նարել է յետ հնգետասանամայ աշ-
խատանաց:

Բազմուց գրուած մի մասնաւոր նա-
մակից տեղեկանում ենք, որ այդ քա-
ղաքում մի շարքով ընթացող է ինչ
մարդասպանութիւն պատահած է:

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են. — Սիմ-
նայն սիրով կարգադրում են «Մեղու-
համարները»: «Մշակ» իւր ցնդաբանու-
թիւններով զգուշանք է յարուցանում
հասարակութեան մէջ. նամանաւանդ
ծաղր է շարժում, երբ նա սկսում է
խօսել լեզուի կամ գրականութեան
մասին, առաւել ևս, երբ մի քանիսն
երի յորեկան է առաջարկում կատա-
րել, կարգադրել «Մշակ» 7-դ համարի
Մոսկվայից գրած պ. Մկրտիչ Թանգոյ-
նանի երկխոսական և «Հայ լուսաւոր-
չական» իմաստալից նամակները, ո-
րտեք գրել են այդ միայն խմբագրին
հաճոյանաւ համար:

..

Մեզ գրում են, որ Թիֆլիսի փողոց-
ներում և հրապարակներում վաճառ-
ուած կաթը (բացի գերմանացիների
վաճառածներից) չբախտու է լինում
առհասարակ: Այսպէս ասած «առաւո-
տեան կաթը» որ գիւղացի մանուկները
առանախներով պտտացնում են փողոց
ներում կեպին աւելի խառնած է ջը-
րով: Հրապարակները այս բանի վրայ
քաղաքային վարչութեան ուղարկու-
թիւնը:

..

ԿԱՍՈՒՅ մեզ գրում են. — Հայ թա-
ւերաբերաց խումբը յունվար ամսի 16-
ին տուեց մի ներկայացում յօգուտ
կարսի երկսեռ ուսումնարանների, թա-
ղացին «Եւրալ» Բ. ուղերգութիւնը և
«Սլըն» բովիլ էս վողէվիլ խաղերն ըստ
տոկրակների յաջող անցան, թողնե-
լով ժողովրդին գոհ սպասութեան
ներքեւ: Ձուտ արդիւնք եղաւ 170 ռ.,
բացի ծախսերից:

..

Նոյն տեղից գրում են. — Տեղւոյս երկ-
սեռ ուսումնարանների տեսուչ բմ.
պ. Ա. Վաղաղեանցի մայրը վախճա-
ուած լինելով այս օրերը, տեղիս հո-
գեւորական դատը ի պատիւ պ. Վաղաղ-
եանցի անձուէր աշխատանաց, կեղե-
ցում հանգիստաւ հոգեհանգիս կատա-
րեց ի փրկութիւն հանգուցեալի հոգոյն,
ներկայ էին բաղնաթիւ ժողովուրդը,
սարող աշակերտք և աշակերտուհիք:
Այդ առթիւ պ. Վաղաղեանցը նուրից
յօգուտ երկսեռ ուսումնարանների 40
ռուբլի:

Ամսիս սկզբներում Մալիւայ վիճա-
կում աւաղակները մի հրէայի սպանե-
լով 500 ռ. փող տարած են: Նոյն վի-
ճակում և նոյն օրերում սպանուած է
մի մաջաղից (գիւղ Արաւաղաքի
վիճակում) հայ, և մին ուրիշը վիրաւո-
րուած, թէ հրէայի և թէ հայի սպա-

նողներն, որ յայնք են, բռնուած են
արդէն:

..

Ախալքալաքից մեզ գրում են, որ
կարգաւ գիւղի մօտ երկու գիւղացիներ
մէկը մէկու հետ կուսելիս մինը միւսին
սպանուել է:

..

Մեզ ասացին, որ Գորոնայ գաւառում
անյայտ աւաղակները Ախալքալաքի գա-
ւառի կարգաւ գիւղի ընտելիների ձեռ-
քից յափշտակել են անցեալ ամսում
12 կով և մի ձի:

..

Խմբագրութիւնս շնորհակալութեամբ
ստացաւ «Մշակ»-ը Ա. Մ. Լ.
պ. հեղինակից մի փոքրիկ տետրում
ամփոփուած նրա աշխատանքների
թաւանակ աշխատութիւնից ոտանաւոր
և արձակ, թուղթը լաւ է, տիպը գեղե-
ցիկ, ապուած է Մարտիրոսեանի տպա-
րանում: Գինն է 25 կ. ծախվում է Թիֆ-
լիսի գրավաճառանոցներում:

..

Մեզ գրում են հետեւեալը. — Սիմոյս
12-ին Թիֆլիսի նահանգական դատա-
նում մի շատ հետաքրքիր գործ էր
քննվում, որի մասին անցեալներում
էլ «Մեղու» մէջ գրուած էր: Թիֆլիսի
երկրորդ կարգի վաճառական պ. Գէորգ
Թարխանեանցը պարտաւորակով պա-
հանջում էր Թիֆլիսի Ս. Տէր-Արա-
համեանցից 300 ռուբլի, բայց Տէր-Ար-
համեանցը ամեն կերպ աշխատում
էր ապացուցանել, որ այդ պարտաւոր-
հակ իւր ստորագրութիւնը չէ (Տէր
Արաւհամեանցին պաշտպանում էր
փաստաբան իշխան Չիկոսանի, իսկ պ.
Թարխանեանցը ինքը իրան էր պաշտ-
պանում): Երկար խօսակցութիւնից յե-
տոյ նախագահ վճիռը յայտնեց հետ-
եալ բովանդակութեամբ. «300 ռուբլի
պարտք պէտք է վճարէ Տէր-Արաւհա-
մեանցը և ստորագրութիւնը նրա իս-
կական ձեռք է: Այնուհետեւ պ. Տէր-
Արաւհամեանցը և իւր փաստաբան իշ-
խան Չիկոսանին գրաւները քորելով դա-
տարանի դաշիւից դուրս եկան:

..

Մենք լսում ենք, որ Ախալքալաքի
հայախօս և վիրախօս հայ-կաթօլիկնե-
րի վէճը ներքին գործերի պաշտօնաւո-
թեան մէջ Ս. Պետերբուրգում վճուել
է յօգուտ հայախօսների:

..

Յիշեալ գործի մէջ Կ. Պոլսից միջամ-
տել կամեցաւ և Հ. Աղաբեան, որին
Ախալքալաքի հայ-կաթօլիկայ հոգեւոր
կառավարութեան կողմից տրուած պա-
տասխանի պատճէնը ստանալիս անք
կը խօսենք այդ հարցի մասին:

..

Շնորհակալութեամբ ստացանք մեր
ժողովրդական կեանքի գրամատուրդ պ.
Գ. Ստուրգիւկեանցից իւր «Բանագած օ-
ղա» կոմէդիան: Տպուած է Թիֆլիսում
Յովհաննէս Մարտիրոսեանի տպարա-
նում, գինն է 50 կ. Վաճառվում է

Թիֆլիսում «Եւրոպայի» և «Եւրոպա-
նիկ» գրավաճառանոցներում:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Alliance Israelite» լրագիրը հրէանե-
րին խորհուրդ է տալիս փոխանակ շա-
րաթուայ այսուհետեւ կիւրակի օրերը
տօն պահել: Այդպիսով, լրագրի կար-
ծիքով, հրէաները նախ աւելի կը մօ-
տենան քրիստոնեաներին և երկրորդ
շարաթի օրերումը աւելի միջոց կ'ունեն-
փող աշխատելու:

..

Ամբիկայում մի ոստիկանական ծա-
ւայող մի օր իրան կնոջ դատի կան-
չեց նրա համար, որ վերջինս մարդուն
մի ապուակ տուած էր, երբ սա ու-
ղում էր նրան համարել, Կինը դա-
տաւորին պատասխանեց, որ ինքը հա-
մար տալուն ընդդէմ չէր, միայն մար-
դը հարած էր, ուստի և չը կամեցաւ:
Մարդը իրան հերթում պատասխանեց
որ կնոջ ցուցմունքը ուղիղ է և թէ
ինքը շատ անգամ այդպիսի ապուակ
ներ կրած է կնոջից: Բայց այն ժա-
մանակ — աւելացրեց ոստիկանարանի
ծառայողը — քաղաքացու հասարակ
զգեստ կրում էի ինձ վրայ, իսկ այժմ
ես ոստիկանարանի ծառայող եմ: Այս
անգամ ես ինձ ապուակ տալով կինս
ոչ թէ ինձ վրաւորեց, այլ այս աստի-
ճանը, որը ես կրում եմ: Այդպէսով
ոստիկանութեան ծառայողի պատիւը
կարող է վայր ընկնի, Գատաւորը շատ
ծիծաղեցաւ և կնոջը արդարացրեց:

..

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԵՆՆԱՆՆ
Հրատարակել է Հ. ԵՆՅԱՆՆԱՆՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մ ու ր ա ց ա ն ի ՀԱՅ ԲՈՂԱՔԱԿԱՆ ՆԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Վ անուշ վառ է Եւրոպայիս զը-
րավաճառանոցում: Գինն է 40 կոպ.
գուճարով զնոյններին գիշում կը
լինի:

(6—11)

Մամուլի տակից դուրս եկաւ Բո-
վակիմ Գեղամեանցի վէպը գիւղական
կեանքից «ԳԼԻՍԳԻՆ» անունով
և ծախվում է Եւրոպայիս գրավա-
ճառանոցում: Գինն է 20 կոպի:

Լոյս տեսաւ մամուլի տակից

„ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ“

Պատկերադարձ ձեռնարկ Հայ տղայոց և օրիորդ. Համար.

Ձեռնարկի մէջ պարունակվում է 1) Տեղադրութիւն, 2) Կովկասի աշխարհագրութիւն, 3) Հայաստանի աշխարհագրութիւն, 4) Ընդհանուր աշխարհագրութիւն, որ աւելի ուշադրութիւնէ դարձրած Հայոց վերայ:

Գտնվում է Եւրոպայիս և Եւրոպայիս գրավաճառանոց-
ներում և աշխատասիրոյի մօտ Ներսիսեան ուսումնարանում:

Աւետիք Տէր-Յակովբեանց.